

Oponentský posudek

Lucie Pospíchalová: *Vztah žáků k poznání a učení se zaměřením na sociálně vztahové a osobnostně rozvojové poznatky a dovednosti*

Bakalářská práce **Lucie Pospíchalové** se zaměřuje na vztah žáků k poznání s důrazem na oblast témata sociálních vztahů a vlastní osoby.

Lucie Pospíchalová se rozhodla pro opakování výzkumu vztahu žáků k poznání prostřednictvím poznatkových bilancí, jež vycházejí z pařížských výzkumů B. Charlota a v českém prostředí byly realizovány Pražskou skupinou školní etnografie v letech 1992 a 2002. Volba tématu je zcela relevantní; desetiletý časový odstup od posledního sběru poznatkových bilancí je výzvou. Rozhodnutí jít po stopách oblasti sociálních vztahů a vlastní osobnosti je zajímavou volbou, už kvůli překvapivým výsledkům českých žáků v této oblasti v minulých letech (podcenění sociálně vztahových témat a reflexe vlastní osoby).

Při sběru dat, jejich přepisu, kódování a statistickém zpracování se autorka rozhodla spolupracovat se svým kolegou Danielem Kubínem. Taková spolupráce se ukázala jako velmi přínosná, protože zpracování textů od sto sedmnácti dětí vyžadovalo nemalé úsilí.

Pokud jde o celkový charakter práce, téma je představeno standardním způsobem – teoretickým úvodem a následnou prezentací výzkumu.

Výzkumné otázky jsou formulovány hned v úvodu; srozumitelně a jasně. Stejně tak je v úvodu hezky zdůvodněna důležitost opakování takového výzkumu a je zde ve zkratce přiblížena struktura celé práce. Čtenář je solidním způsobem uveden do tématu také v teoretické části (dobře strukturovaný text o vztahu k poznání, odlišení druhů učení, korespondující s kategoriemi použitými při analýze dat). Ne zcela jasné zdůvodnění má zařazení kapitoly o motivaci. Kapitola věnující se věku bilancování zahrnuje podstatné aspekty psychiky dospívajícího ve vztahu k poznání; avšak postrádám zde odkazy na literaturu, uvádějící fakta, z nichž autorka vychází (příklon k autoritě vrstevníků jako riziko, udržování dítěte v nezralosti ze strany rodičů atd.).

Výzkumná část přibližuje základní strukturu kategorií pomocí příkladů, což v mnohém pomáhá porozumění textu; z pozice čtenáře však postrádám uvedení celé sítě kategorií (případně přímý odkaz na ni do příloh v místě úvodu výzkumné části), protože autorka dále v textu pracuje se zcela novými názvy podkategorií, bez jejichž důvěrné znalosti není možné některým pasážím porozumět.

Úvod do historie výzkumu a analýzy dat v předešlých letech je přehledný a velmi napomáhá orientaci v problému.

Stejně jako pro text jejího kolegy, i pro práci Lucie Pospíchalové platí, že se jí podařilo získat velmi kvalitní základ výzkumu (sběr dat, přepisy, přiřazení do kategorií, statistické zpracování), který vyžadoval velký objem řemeslné práce, bez níž by se žádný výzkum neobešel. Dokázali si poradit s velmi rozsáhlým materiálem, což jim jistě bude velkou zkušeností pro případné další výzkumné projekty.

Pro zpracování dat využili síť kategorií, kterou poskytli výzkumníci PSŠE v minulých letech a zvolili také stejné (osvědčené) postupy statistického zpracování.

Domnívám se, že rozsah materiálu sám o sobě přesahuje rozměry výzkumu pro bakalářskou práci a zvolit v získaných datech to podstatné bylo pro oba studenty náročným úkolem. A právě pokoušení přepsat do textu maximum získaných dat a obtížné hledání odstavců od rozsáhlého materiálu vnímám jako největší výzvu předkládaného textu. Vzhledem k tomu, že bakalářská práce je prvním rozsáhlejším textem za dobu studia a neposkytuje příliš velký prostor, je to úkol vskutku nesnadný a autorka se s ním vyrovnává statečně, avšak s obtížemi.

Odráží se to mimo jiné v poněkud nejasné struktuře textu (například „SVOR v roce 2011“ je podkapitolou „SVORu v letech 1992 – 2002“, přičemž sama oblast SVOR je představena a částečně analyzována v jiné kapitole).

Ačkoli výzkumná otázka je zřejmá: oblast *SVOR (Sociálně vztahové a osobnostně rozvojové poznatky a dovednosti)*, její struktura a její proměny, v rozporu s ní je v oddíle Minulost náhle zařazena kategorie *ŠIP*. Ta je navíc komplikovaná bohatým vnitřním členěním a postrádá další analýzu; procházíme pak obtížný text tvořený pouze konstatováním změn v číselných hodnotách, bez jasnějších interpretačních výstupů.

Problematická je také občasná nekonzistence v terminologii (např. s. 31 - 33: *Intelektuální a školní činnosti* se většinou představují jako název jedné z kategorií, avšak zároveň je stejný název na některých místech používán pro celou oblast témat, označenou jako *ŠIP* – v původních pramenech však pojmenovanou jako *Školní a intelektuální poznatky*, přičemž jednou z podkategorií jsou *Školní a intelektuální obsahy*, což působí velké zmatení jazyků).

Logickou plynulost textu místy komplikuje grafické oddělení všech odstavců jedním řádkem; tam, kde odstavce přímo logicky (dalo by se říci až dějově napínavě) navazují, komplikuje jejich výrazné odsazení možnost držet se navazujících myšlenek autorky.

V poslední části práce se autorka dostává k tématu SVOR a text se stává srozumitelnějším. Autorka představuje také některé závěry. Poznává například, že žáci reflektují svět oblasti SVOR nejen jako ideální prostor, zajímavě uvažuje o chybějící sebereflexi a zmiňuje rozpor mezi zdánlivou vyzrálostí žáků a dětským světem fantazie.

V tomto okamžiku by argumentaci závěrů nebo formulování otázek, které výzkum přinesl, velmi napomohla krátká diskuse některých faktů například se Štechovými články z předchozích let, které nabízejí vlastní interpretace (např. „děti“ vs. „skoro dospělí“). Výhodou replikovaného výzkumu je právě skutečnost, že co do interpretace bylo už vykonáno mnoho práce a že její výstupy dodržují stejnou strukturu (věnují se stejným oblastem). Text Lucie Pospíchalové se tak zbytečně ochuzuje o snadno dostupné srovnání.

Práce má všechny požadované náležitosti: titulní list, prohlášení, abstrakty v češtině a angličtině, obsah, vlastní text, seznam literatury a (v tomto případě nepostradatelné) přílohy. Rozsah práce (52 stran plus přílohy) odpovídá doporučenému rozsahu.

Jde o zajímavou a velmi aktuální bakalářskou práci, která by se do budoucna (při získání hlubšího analytického vhledu do zvoleného tématu a podpoření argumentace uvnitř diskuse s literárním pramenem) mohla stát základem pro kvalitní práci většího rozsahu. Jako oponent hodnotím práci jako produkt: navrhuji hodnocení známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 22. 5. 2012

PhDr. Veronika Francová